

06. બીજગણિતની ભૂમિકા અને સાદુરૂપ

□ સાદુરૂપ

કોઈ જટીલ અપૂર્ણાંક અથવા વ્યંજકને એક સાધારણ અપૂર્ણાંક અથવા પૂર્ણાંક સંખ્યામાં બદલવાની ક્રિયા એટલે સાદુરૂપ.

■ રીત નં. 1 :

સાદુરૂપને સમજવા માટે નીચેની બાબતોને ધ્યાનમાં લઈશું.

ક્રમ	સંક્ષિપ્ત અક્ષર	અર્થ	ચિન્હ
1	V	લીટી કૌંસ (Vinculum)	—
2	Ci	નાનો કૌંસ (Circular Boa)	()
3	Cu	છગડીયો કૌંસ (Curly Bracket)	{ }
4	Sq	મોટો કૌંસ (Square Bracket)	[]

નોંધ: આપેલ કૌંસનો ક્રમ નિશ્ચિત હોય છે અને આ ક્રમ પ્રમાણે સાદુરૂપ આપવામાં આવે છે.

યાદ રાખવા માટે ‘Vicusq (વિસિકસક)’ ધ્યાનમાં રાખવું.
(ગુજરાતીમાં લીનાછમો તરીકે યાદ રાખવું)

ઉદા.: (i) $3 - [4 - \{6 - (5 - 4 - 3)\}]$ નું સાદુરૂપ આપો.

$$\begin{aligned}
 &= 3 - [4 - \{6 - (5 - 1)\}] \\
 &= 3 - [4 - \{6 - 4\}] \\
 &= 3 - [4 - 2] \\
 &= 3 - 2 \\
 &= \boxed{1}
 \end{aligned}$$

(ii) $18 - [5 - \{6 + 2(7 - 8 - 5)\}]$

$$\begin{aligned}
 &= 18 - [5 - \{6 + 2(7 - 3)\}] \\
 &= 18 - [5 - \{6 + 2(4)\}] \\
 &= 18 - [5 - \{6 + 8\}] \\
 &= 18 - [5 - 14] \\
 &= 18 - [-9] \\
 &= 18 + 9 \\
 &= \boxed{27}
 \end{aligned}$$

(iii) $25 - 5 [2 + 3\{2 - 2(5 - 3) + 5\} - 10]$

$$\begin{aligned}
 &= 25 - 5 [2 + 3\{2 - 2(2) + 5\} - 10] \\
 &= 25 - 5 [2 + 3\{2 - 4 + 5\} - 10] \\
 &= 25 - 5 [2 + 3\{3\} - 10] \\
 &= 25 - 5 [2 + 9 - 10] \\
 &= 25 - 5 [1]
 \end{aligned}$$

$$= 25 - 5$$

$$= \boxed{20}$$

■ રીત નં. 2 :

ક્રમ	સંક્ષિપ્ત અક્ષર	અર્થ	ચિન્હ
1	V	રેખા કોષ્ટક (Vinculum)	—
2	B	કોષ્ટક (Brackets)	(), { }, []
3	O	ના, નો, ની (of)	
4	D	ભાગાકાર (Division)	÷
5	M	ગુણાકાર (Multiplication)	×
6	A	સરવાળો (Addition)	+
7	S	બાદબાકી (Subtraction)	—

નોંધ: આપેલ કોષ્ટકનો ક્રમ નિશ્ચિત હોય છે અને આ ક્રમ પ્રમાણે સાદુરૂપ આપવામાં આવે છે.

યાદ રાખવા માટે : ‘VBODMAS’ અથવા ગુજરાતીમાં ‘ભાગુસબા’નો નિયમ પણ યાદ રખાય છે.

(ના, નો, ની) નો અર્થ ગુણાકાર કરવો થાય છે.

ઉદા.: (i) $108 \div 36 \times \frac{1}{4} + \frac{2}{5} \times 3\frac{1}{4}$

$$= \frac{108}{36} \times \frac{1}{4} + \frac{2}{5} \times \frac{13}{4}$$

$$= \frac{3}{4} + \frac{13}{10} = \frac{(5 \times 3) + (13 \times 2)}{20}$$

$$= \frac{15 + 26}{20} = \frac{41}{20} = \boxed{2\frac{1}{20}}$$

(ii) $100 + 50 \times 20$

$$\begin{aligned}
 &= 100 + 1000 \\
 &= 1100
 \end{aligned}$$

(iii) $100 \times 10 - 100 + 2000 \div 100$

$$\begin{aligned}
 &= 100 \times 10 - 100 + 20 \\
 &= 1000 - 100 + 20 \\
 &= 1020 - 100 \\
 &= 920
 \end{aligned}$$

(iv) $100 - 50 \times 4 \div 2$

$$\begin{aligned}
 &= 100 - 50 \times 2 \\
 &= 100 - 100 = 0
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
(v) \quad & 0.6 \times 0.6 + 0.6 \div 0.6 - 0.6 \\
& = 0.6 \times 0.6 + 1 - 0.6 \\
& = 0.36 + 1 - 0.6 \\
& = 1.36 - 0.6 \\
& = 0.76
\end{aligned}$$

પ્રેક્ટીસના દાખલાઓ :

01. $5005 - 5000 \div 10 = \underline{\hspace{2cm}}$
 $= 5005 - 500$
 $= \boxed{4505}$

02. $4\frac{1}{2} + 3\frac{1}{6} + (?) + \frac{7}{3} = \frac{67}{5}$ હોય તો $(?)$ ની કિંમત શોધો.

$$\begin{aligned}
\frac{9}{2} + \frac{19}{6} + (?) + \frac{7}{3} &= \frac{67}{5} \\
\therefore \frac{27+19+14}{6} + (?) &= \frac{67}{5} \\
\therefore \frac{60}{6} + (?) &= \frac{67}{5} \\
\therefore (?) &= \frac{67}{5} - \frac{60}{6} = \frac{67}{5} - 10 \\
&= \frac{67-50}{5} \\
&= \frac{17}{5} \\
&= \boxed{3\frac{2}{5}}
\end{aligned}$$

03. સાદુરૂપ આપો.

$$\begin{aligned}
& \left[3\frac{1}{4} \div \left\{ 1\frac{1}{4} - \frac{1}{2} \left(2\frac{1}{2} - \frac{1}{4} - \frac{1}{6} \right) \right\} \right] \\
& = \left[\frac{13}{4} \div \left\{ \frac{5}{4} - \frac{1}{2} \left(\frac{5}{2} - \frac{1}{4} - \frac{1}{6} \right) \right\} \right] \\
& = \left[\frac{13}{4} \div \left\{ \frac{5}{4} - \frac{1}{2} \left(\frac{30-3-2}{12} \right) \right\} \right]
\end{aligned}$$

$$= \left[\frac{13}{4} \div \left\{ \frac{5}{4} - \frac{1}{2} \left(\frac{25}{12} \right) \right\} \right]$$

$$= \left[\frac{13}{4} \div \left\{ \frac{5}{4} - \frac{25}{24} \right\} \right]$$

$$= \left[\frac{13}{4} \div \left\{ \frac{30-25}{24} \right\} \right]$$

$$= \left[\frac{13}{4} \div \frac{5}{24} \right]$$

$$= \left[\frac{13}{4} \times \frac{24}{5} \right] = \frac{78}{5} = \boxed{15\frac{3}{5}}$$

04. $108 \div 36 \times \frac{1}{4} + \frac{2}{5} \times 3\frac{1}{4} = (?)$

$$= 108 \div 36 \times \frac{1}{4} + \frac{2}{5} \times \frac{13}{4}$$

$$= \frac{108}{36} \times \frac{1}{4} + \frac{2}{5} \times \frac{13}{4}$$

$$= \frac{3}{4} + \frac{13}{10}$$

$$= \frac{15+26}{20} = \frac{41}{20}$$

$$= \boxed{2\frac{1}{20}}$$

05. સાદુરૂપ આપો.

$$\begin{aligned}
& \frac{7}{2} \div \frac{5}{2} \times \frac{3}{2} \div 5.25 \\
& \frac{7}{2} \div \frac{5}{2} \text{ નો } \frac{3}{2}
\end{aligned}$$

$$= \frac{\frac{7}{2} \times \frac{2}{5} \times \frac{3}{2}}{\frac{7}{2} \div \left(\frac{5}{2} \times \frac{3}{2} \right)} \div 5.25$$

$$= \frac{\frac{21}{10}}{\frac{7}{2} \times \frac{4}{15}} \times \frac{100}{525}$$

$$= \frac{21}{10} \times \frac{15}{14} \times \frac{100}{525}$$

$$= \boxed{\frac{3}{7}}$$

06. $12.05 \times 5.4 \div 0.6 = (?)$

$$\frac{1205}{100} \times \frac{54}{10} \times \frac{10}{6}$$

$$= \frac{1205 \times 9}{100}$$

$$= \frac{10845}{100}$$

$$= \boxed{108.45}$$

07. $0.6 \times 0.6 + 0.6 \div 0.6 = (?)$

$$= 0.36 + 1 = \boxed{1.36}$$

08. $\frac{17.28 \div x}{3.6 \times 0.2} = 2$ and $x = (?)$

$$\therefore \frac{17.28 \div x}{0.72} = 2$$

$$\therefore \frac{17.28}{x} = 1.44$$

$$\therefore x = \frac{17.28}{1.44} = \frac{1728}{144}$$

$$\therefore x = 12$$

09. $36.48 + 364.824 - 36.4824 = (?)$

$$= 36.480 + 364.824 - 36.4824$$

$$= 401.3040 - 36.4824$$

$$= \boxed{364.8216}$$

10. $\frac{2x}{1 + \frac{1}{1 + \frac{x}{1-x}}} = 1$ and $x = (?)$

$$\therefore \frac{2x}{1 + \frac{1}{\frac{1-x+x}{1-x}}} = 1$$

$$\therefore \frac{2x}{1 + \frac{1}{1-x}} = 1$$

$$\therefore \frac{2x}{1+1-x} = 1$$

$$\therefore \frac{2x}{2-x} = 1$$

$$\therefore 2x = 2-x$$

$$\therefore 3x = 2$$

$$\therefore \boxed{x = \frac{2}{3}}$$

11. $\left(1 - \frac{1}{3}\right) \times \left(1 - \frac{1}{4}\right) \times \left(1 - \frac{1}{5}\right) \times \text{---} \times \left(1 - \frac{1}{100}\right)$

$$= \frac{2}{3} \times \frac{3}{4} \times \frac{4}{5} \times \text{---} \times \frac{99}{100}$$

$$= \frac{2}{100} = \boxed{\frac{1}{50}}$$

12. $99\frac{48}{49} \times 245$ જુ સાદુરૂપ આપો.

$$= \frac{4899}{49} \times 245 = \boxed{24495}$$

13. $100 + 50 \times 2 = \text{---}$

$$= 100 + 100 = \boxed{200}$$

14. $(3080 + 6160) \div 28 = (?)$

$= 9240 \div 28 = \boxed{330}$

15. $5004 \div 139 - 6 = \underline{\hspace{2cm}}$

$= \frac{5004}{139} - 6$

$= 36 - 6 = \boxed{30}$

16. $7500 + 1250 \div 50 = \underline{\hspace{2cm}}$

$= 7500 + \frac{1250}{50}$

$= 7500 + 25$

$= \boxed{7525}$

17. $8 \div 88 \times 8888088 = (?)$

$= \frac{8}{88} \times 8888088$

$= \frac{1}{11} \times 8888088$

$= \boxed{808008}$

18. $1001 \div 11$ ની 13 ગણ કેટલા થાય.

$= 1001 \div (11 \times 13)$

$= \frac{1001}{11 \times 13} = \frac{91}{13}$

$= \boxed{7}$

19. $1260 \div 15 \div 7 = (?)$

$\frac{1260}{15} \div 7$

$= 84 \div 7$

$= \boxed{12}$

20. $(-5)(4)(2)\left(-\frac{1}{2}\right)\left(\frac{3}{4}\right) = (?)$

$= (-5)(-1)(3)$

$= \boxed{15}$

21. $\frac{11}{4} = \frac{77}{(?)}$

$\therefore (?) = \frac{77 \times 4}{11}$

$\boxed{? = 28}$

22. $3640 \div 14 \times 16 + 340 = \underline{\hspace{2cm}}$

$= 260 \times 16 + 340$

$= 4160 + 340$

$= \boxed{4500}$

23. $2 - [2 - \{2 - 2(2 + 2)\}] = (?)$

$= 2 - [2 - \{2 - 8\}]$

$= 2 - [2 - \{-6\}]$

$= 2 - [2 + 6]$

$= 2 - 8$

$= \boxed{-6}$

24. $25 - 5[2 + 3\{2 - 2(5 - 3) + 5\} - 10]$ નું સાદુરૂપ આપો.

$= 25 - 5[2 + 3\{2 - 4 + 5\} - 10]$

$= 25 - 5[2 + 9 - 10]$

$= 25 - 5[1]$

$= 25 - 5$

$= 20$

25. $100 \times 10 - 100 + 200 \div 100 = \underline{\hspace{2cm}}$

$= 1000 - 100 + 2$

$= 1002 - 100$

$= \boxed{902}$

26. $2(?)6 - 12 \div 4 + 2 = 11$ માં (?) નું મૂલ્ય શું?

$\therefore 2(?)6 - 12 \div 4 + 2 = 11$

$\therefore 2(?)6 - 1 = 11$

$\therefore 2(?)6 = 11 + 1$

$\therefore 2(?)6 = 12$

$\therefore 2 \times 6 = 12$

$\therefore ? = \times$

27. $45 - [28 - \{37 - (15 - *)\}] = 58$ એટલે $*$ = (?)

$$\therefore 45 - [28 - \{37 - 15 + *\}] = 58$$

$$\therefore 45 - [28 - 22 - *] = 58$$

$$\therefore 45 - 6 + * = 58$$

$$\therefore * = 58 - 39$$

$$\boxed{* = 19}$$

28. $\frac{(6+6+6+6) \div 6}{4+4+4+4 \div 4} = \underline{\hspace{2cm}}$

$$= \frac{(24) \div 6}{12+1}$$

$$= \boxed{\frac{4}{13}}$$

29. $\frac{4+4 \times 18 \div 6 - 8}{123 \times 6 - 146 \times 5} = \underline{\hspace{2cm}}$

$$= \frac{4+4 \times 3 - 8}{738 - 730}$$

$$= \frac{4+12-8}{8}$$

$$= \frac{8}{8} = \boxed{1}$$

30. $\frac{180 \times 15 - 12 \times 10}{140 \times 8 + 2 \times 55}$

$$= \frac{2700 - 120}{1120 + 110} = \frac{2580}{1230}$$

$$= \boxed{2.09}$$

31. $\frac{128 \div 16 \times (?) - 7 \times 2}{7^2 - 8 \times 6 + (?)^2} = 1$

$$\therefore \frac{8 \times (?) - 14}{49 - 48 + (?)^2} = 1$$

$$(?) = x \text{ એટલે,}$$

$$\therefore \frac{8x - 14}{1 + x^2} = 1$$

$$\therefore 8x - 14 = 1 + x^2$$

$$\therefore x^2 - 8x + 15 = 0$$

$$\therefore x^2 - 5x - 3x + 15 = 0$$

$$\therefore (x-5)(x-3) = 0$$

$$\boxed{x=3} \quad \boxed{x=5}$$

32. સમજૂતી આપો.

$$18 - [5 - \{6 + 2(7 - \overline{8-5})\}]$$

$$= 18 - [5 - \{6 + 2(7-3)\}]$$

$$= 18 - [5 - \{6 + 2(4)\}]$$

$$= 18 - [5 - \{6 + 8\}]$$

$$= 18 - [5 - 14]$$

$$= 18 - [-9]$$

$$= 18 + 9 = \boxed{27}$$

33. $1 \div [1 + 1 \div \{1 + 1 \div (1 + 1 \div 2)\}]$ નું મૂલ્ય શું હશે ?

$$= 1 \div \left[1 + 1 \div \left\{ 1 + 1 \div \left(1 + \frac{1}{2} \right) \right\} \right]$$

$$= 1 \div \left[1 + 1 \div \left\{ 1 + 1 \div \left(\frac{3}{2} \right) \right\} \right]$$

$$= 1 \div \left[1 + 1 \div \left\{ 1 + 1 \times \frac{2}{3} \right\} \right]$$

$$= 1 \div \left[1 + 1 \div \left\{ 1 + \frac{2}{3} \right\} \right]$$

$$= 1 \div \left[1 + 1 \div \frac{5}{3} \right]$$

$$= 1 \div \left[1 + 1 \times \frac{3}{5} \right]$$

$$= 1 \div \left[1 + \frac{3}{5} \right]$$

$$= 1 \div \frac{8}{5}$$

$$= 1 \times \frac{5}{8} = \boxed{\frac{5}{8}}$$

$$34. \frac{8 - [5 - (-3 + 2)] \div 2}{[5 - 3] - [5 - 8] \div 3} \text{ જુ સાદુરૂપ આપો.}$$

$$= \frac{8 - [5 - (-1)] \div 2}{[2] - [-3] \div 3}$$

$$= \frac{8 - 6 \div 2}{2 + 1}$$

$$= \frac{8 - 3}{3}$$

$$= \boxed{\frac{5}{3}}$$

$$35. 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{7} + \frac{1}{14} + \frac{1}{28} = (?)$$

$$= \frac{28 + 14 + 7 + 4 + 2 + 1}{28}$$

$$= \frac{56}{28} = \boxed{2}$$

$$36. 1\frac{3}{4} + 5\frac{1}{3} + 3\frac{2}{5} = (?)$$

$$= \frac{7}{4} + \frac{16}{3} + \frac{17}{5}$$

$$= \frac{105 + 320 + 204}{60}$$

$$= \frac{629}{60}$$

$$= \boxed{10.48}$$

$$37. 20\frac{1}{2} + 30\frac{1}{3} - 15\frac{1}{6} = (?)$$

$$= \frac{41}{2} + \frac{91}{3} - \frac{91}{6}$$

$$= \frac{123 + 182}{6} - \frac{91}{6}$$

$$= \frac{305}{6} - \frac{91}{6}$$

$$= \frac{305 - 91}{6}$$

$$= \frac{214}{6} = \boxed{35.66}$$

$$38. \frac{1}{2\frac{1}{3}} + \frac{1}{1\frac{3}{4}} = (?)$$

$$= \frac{1}{\frac{7}{3}} + \frac{1}{\frac{7}{4}} = \frac{3}{7} + \frac{4}{7}$$

$$= \frac{7}{7} = \boxed{1}$$

$$39. 5\frac{5}{6} - 3\frac{8}{9} - (?) = 1$$

$$\therefore \frac{35}{6} - \frac{35}{9} - (?) = 1$$

$$\therefore \frac{105 - 70}{18} - (?) = 1$$

$$\therefore \frac{35}{18} - (?) = 1$$

$$\therefore \frac{35}{18} - 1 = (?)$$

$$\therefore \frac{35 - 18}{18} = (?) \quad \therefore \boxed{x = \frac{17}{18}}$$

$$40. \frac{-\frac{1}{2} - \frac{2}{3} + \frac{4}{5} - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} + \frac{3}{4}}{\frac{1}{2} + \frac{2}{3} - \frac{3}{4} + \frac{1}{3} - \frac{1}{5} - \frac{4}{5}}$$

$$= \frac{\frac{-30 - 40 + 48 - 20 + 12 + 45}{60}}{\frac{30 + 40 - 45 + 20 - 12 - 48}{60}} = \frac{15}{-15} = \boxed{-1}$$

$$41. 5 - \left[\frac{3}{4} + \left\{ 2\frac{1}{2} - \left(0.5 + \frac{1}{6} - \frac{1}{7} \right) \right\} \right]$$

$$= 5 - \left[\frac{3}{4} + \left\{ \frac{5}{2} - \left(\frac{4}{6} - \frac{1}{7} \right) \right\} \right]$$

$$= 5 - \left[\frac{3}{4} + \left\{ \frac{5}{2} - \left(\frac{14-3}{21} \right) \right\} \right]$$

$$= 5 - \left[\frac{3}{4} + \left\{ \frac{5}{2} - \frac{11}{21} \right\} \right]$$

$$= 5 - \left[\frac{3}{4} + \left\{ \frac{105-22}{42} \right\} \right]$$

$$= 5 - \left[\frac{3}{4} + \frac{83}{42} \right]$$

$$= 5 - \left[\frac{63+166}{84} \right]$$

$$= 5 - \left[\frac{229}{84} \right]$$

$$= \frac{420-229}{84} = \frac{191}{84} = \boxed{2.27}$$

$$42. \quad 6\frac{5}{6} \times 5\frac{1}{3} + 17\frac{2}{3} \times 4\frac{1}{2} = (?)$$

$$= \frac{41}{6} \times \frac{16}{3} + \frac{53}{3} \times \frac{9}{2}$$

$$= \frac{328}{9} + \frac{159}{2}$$

$$= \frac{656+1431}{18}$$

$$= \frac{2087}{18} = \boxed{115.94}$$

$$43. \quad \frac{1}{3} + \frac{1}{2} + \frac{1}{x} = 1 \text{ તો } x = ?$$

$$= \frac{2+3}{6} + \frac{1}{x} = 1$$

$$\therefore \frac{5}{6} + \frac{1}{x} = 1$$

$$\therefore \frac{5x+6}{6x} = 1$$

$$\therefore 5x+6 = 6x$$

$$\therefore 6 = x$$

$$\boxed{x=6}$$

$$44. \quad \frac{3}{5} \text{ ની } \frac{4}{7} \text{ ની } \frac{5}{9} \text{ ની } \frac{21}{24} \text{ ની } 504 = (?)$$

$$= \frac{3}{5} \times \frac{4}{7} \times \frac{5}{9} \times \frac{21}{24} \times 504$$

$$= \frac{504}{6}$$

$$= \boxed{84}$$

$$45. \quad \left[\frac{1}{2} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \frac{1}{6} \right] \text{ ના } \left[\frac{2}{5} - \frac{5}{9} + \frac{3}{5} - \frac{7}{18} \right] \text{ નો } 3^{\text{મો}} \text{ ભાગ}$$

$$\text{ગુણવત્તુ } \underline{\hspace{2cm}} \text{ ની.}$$

$$= \left[\frac{30-15+12-10}{60} \right] \times \left[\frac{36-50+54-35}{90} \right]$$

$$= \left[\frac{17}{60} \times \frac{5}{90} \right] = \boxed{\frac{17}{1080}}$$

$$46. \quad \frac{3}{8} \text{ ની } 168 \times 15 \div 5 + (?) = 549 \div 9 + 235$$

$$\therefore \frac{3}{8} \times 168 \times 3 + (?) = 549 \div 9 + 235$$

$$\therefore 189 + (?) = 61 + 235$$

$$\therefore (?) = 296 - 189$$

$$\boxed{(?) = 107}$$

$$47. \quad 1\frac{2}{3} \div \frac{2}{7} \times \frac{*}{7} = 1\frac{1}{4} \times \frac{2}{3} \div \frac{1}{6} \text{ ની } * \text{ નું મૂલ્ય શોધો.}$$

$$\therefore \frac{5}{3} \times \frac{7}{2} \times \frac{*}{7} = \frac{5}{4} \times \frac{2}{3} \times \frac{6}{1}$$

$$\therefore \frac{5 \times *}{6} = 5 \therefore \boxed{* = 6}$$

48. $5\frac{2}{3} \div (?)\frac{5}{6} = 2$

$$\therefore \frac{17}{3} \div \frac{(6 \times ? + 5)}{6} = 2$$

$$\frac{17}{3} \times \frac{6}{2} = 6 \times ? + 5$$

$$17 = 6 \times ? + 5$$

$$12 = 6 \times ?$$

$$\frac{12}{6} = ? \quad \boxed{2 = ?}$$

49. $\frac{1}{8} \text{ ની } 37\frac{1}{2} = \underline{\hspace{2cm}}$

$$\therefore \frac{1}{8} \times 37\frac{1}{2}$$

$$\therefore \frac{1}{8} \times \frac{75}{2}$$

$$\therefore \frac{75}{16} = \boxed{4\frac{11}{16}}$$

50. $\frac{3}{8} \text{ ની } \frac{1}{12} \text{ ભાગ બરાબર કેટલા થાય ?}$

$$\frac{3}{8} \div \frac{1}{12}$$

$$= \frac{3}{8} \times 12$$

$$= \frac{9}{2} = 4.5$$

51. $\left[\frac{5}{7} \text{ ની } \frac{6}{13} \right] \div \left[2\frac{5}{7} \div 3\frac{1}{4} \right] = (?)$

$$= \left[\frac{5}{7} \times \frac{19}{13} \right] \div \left[\frac{19}{7} \times \frac{4}{13} \right]$$

$$= \left[\frac{5}{7} \times \frac{19}{13} \times \frac{7}{19} \times \frac{13}{4} \right]$$

$$= \boxed{\frac{5}{4}} = 1\frac{1}{4}$$

52. $4\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{3} - 8\frac{1}{2} \div 5\frac{2}{3} = (?)$

$$= \frac{9}{2} \times \frac{13}{3} - \frac{17}{2} \times \frac{3}{17}$$

$$= \frac{39}{2} - \frac{3}{2}$$

$$= \frac{36}{2} = 18$$

53. $5\frac{1}{3} - 3\frac{2}{3} \div 1\frac{1}{3} \div (?) + 3\frac{1}{5} \div 1\frac{1}{5} = 7$

$$\therefore \frac{16}{3} - \frac{11}{3} \times \frac{3}{4} \times \frac{1}{x} + \frac{16}{5} \times \frac{5}{6} = 7$$

$$\therefore \frac{64x - 33 + 32x}{12x} = 7$$

$$\therefore 96x - 33 = 84x$$

$$\therefore 96x - 84x = 33$$

$$\therefore 12x = 33$$

$$x = \frac{33}{12} = 2\frac{9}{12} = \boxed{2\frac{3}{4}}$$

54. $\frac{5}{6} \div \frac{6}{7} \times (?) - \frac{8}{9} \div 1\frac{3}{5} + \frac{3}{4} \times 3\frac{1}{3} = 2\frac{7}{9}$

$$\therefore \frac{5}{6} \times \frac{7}{6} \times (?) - \frac{8}{9} \times \frac{5}{8} + \frac{3}{4} \times \frac{10}{3} = \frac{25}{9}$$

$$\therefore \frac{35}{36} \times (?) - \frac{5}{9} + \frac{5}{2} = \frac{25}{9}$$

$$\therefore \frac{35x}{36} - \frac{10 + 45}{18} = \frac{25}{9}$$

$$\therefore \frac{35x}{36} + \frac{35}{18} = \frac{25}{9} \quad [-10 + 45 = 35]$$

$$\therefore 35x + 70 = 100 \quad (\text{સમીકરણને 36 વડે ગુણવી})$$

$$\therefore 35x = 30$$

$$\therefore x = \frac{30}{35} = \frac{6}{7}$$

$$\therefore \boxed{x = \frac{6}{7}}$$

55. $52.416 \div 18.72 + 6.28 = \underline{\hspace{2cm}}$

$$\therefore \frac{52416}{1000} \times \frac{100}{1872} + 6.28$$

$$\therefore 2.8 + 6.28$$

$$\therefore \boxed{9.08}$$

56. $2\frac{3}{4} \div 2\frac{2}{3} \div 1\frac{1}{12} = (?)$

$$= \frac{11}{4} \times \frac{3}{8} \times \frac{12}{13}$$

$$= \boxed{\frac{99}{104}}$$

57. $\frac{3}{4} \div 2\frac{1}{4} \text{ ની } \frac{2}{3} - \frac{\frac{1}{2} - \frac{1}{3}}{\frac{1}{2} + \frac{1}{2}} \times 3\frac{1}{3} + \frac{5}{6} = (?)$

$$= \frac{3}{4} \div \left(\frac{9}{4} \times \frac{2}{3} \right) - \frac{1}{1} \times \frac{10}{3} + \frac{5}{6}$$

$$= \frac{3}{4} \times \frac{2}{3} - \frac{10}{3} + \frac{5}{6}$$

$$= \frac{1}{2} - \frac{5}{3} + \frac{5}{6}$$

$$= \frac{9 - 10 + 5}{18}$$

$$= \frac{14}{18}$$

$$= \frac{7}{9}$$

58. $\frac{\frac{1}{3} + \frac{3}{4} \left(\frac{2}{6} - \frac{1}{3} \right)}{1\frac{1}{3} \text{ ની } \frac{3}{4} - \frac{1}{4} \text{ ની } \frac{4}{5}} \text{ નું સરેરાશ અંશ.}$

$$= \frac{\frac{1}{3} + 0}{\frac{4}{3} \times \frac{3}{4} - \frac{1}{4} \times \frac{4}{5}}$$

$$= \frac{\frac{1}{3}}{1 - \frac{1}{5}}$$

$$= \frac{1 \times 5}{3(5-1)}$$

$$= \frac{5}{12}$$

59. $3034 - (1002 \div 20.04) = (?)$

$$= 3034 - \left(\frac{1002}{2004} \times 100 \right)$$

$$= 3034 - 50$$

$$= \boxed{2984}$$

60. $8\frac{2}{7} \text{ ની } 1568 + 265.75 = (?) + 2455.60$

$$\therefore \frac{58}{7} \times 1568 + 265.75 = (?) + 2455.60$$

$$\therefore 58 \times 224 + 265.75 = (?) + 2455.60$$

$$\therefore 12992 + 265.75 = (?) + 2455.60$$

$$\therefore 13257.75 = (?) + 2455.60$$

$$\therefore -(?) = 2455.60 - 13257.75$$

$$\therefore -(?) = -10802.15$$

$$\boxed{(?) = 10802.15}$$

61. $5.8 \times 2.5 + 0.6 \times 6.75 + 139.25 = (?)$

$$\therefore 14.50 + 4.050 + 139.25 = ?$$

$$\therefore 14.500 + 4.050 + 139.250 = ?$$

$$\therefore \boxed{157.8} = ?$$

62. $0.008 \times 0.01 \times 0.0072 \div (0.12 \times 0.0004) = (?)$

$$= 0.008 \times 0.01 \times 0.0072 \div 0.000048 = ?$$

$$= 0.00008 \times 150 = \boxed{0.012} = ?$$

63. $2.375 \times 5.22 \div 0.87 - 1.425 \times 0.02 = (?)$

$$= 2.375 \times 6 - 0.0285 = 14.25 - 0.0285$$

$$= \boxed{14.2215}$$

64. $0.2 + 0.2 - 0.2 \div 0.2 \times (0.2 \times 0.2) = (?)$

$? = 0.4 - 1 \times (0.04) = 0.4 - 0.04 = \boxed{0.36}$

65. $11.6 + 9.28 \div 0.464 - 0.2828 \div 0.07 = (?)$

$\therefore 11.6 + 20 - 4.04 = ? \therefore 31.6 - 4.04 = ?$

$\therefore \boxed{27.56} = ?$

વધારે પ્રેક્ટીસ માટેના દાખલાઓ :

1. $\frac{(5X - 5)^2}{(1 - X)^2} = m$ તો $m = \dots\dots\dots$

2. $\frac{5}{6} \div \frac{8}{9} \times \frac{3}{5} = \dots\dots\dots$

(અ) $\frac{5}{9}$ (બ) $\frac{7}{16}$

(ક) $\frac{9}{16}$ (ડ) $\frac{7}{9}$

3. $5 \times \dots\dots\dots = 9584 \div 4$

(અ) 497.2 (બ) 479.2

(ક) 11980 (ડ) 7667.2

4. $\frac{(2a - 6)^3}{2(3 - a)^3} = \dots\dots\dots$

(અ) $\frac{1}{2}$ (બ) $-\frac{1}{2}$

(ક) -4 (ડ) 4

5. $4^3 \div 2^4 \times 3 = \dots\dots\dots$

(અ) 2 (બ) 4

(ક) 8 (ડ) 12

6. $\left[\frac{2}{3} - \frac{3}{2} \right] = \dots\dots\dots$

(અ) $\frac{5}{6}$ (બ) $-\frac{5}{6}$

(ક) $-\frac{6}{5}$ (ડ) $\frac{6}{5}$

7. $\frac{2x^2 - 6x}{x^2 - 9} = \dots\dots\dots$

(અ) $\frac{1}{x - 3}$ (બ) $\frac{2x}{x + 3}$

(ક) $\frac{2x}{x - 3}$ (ડ) $\frac{1}{x - 3}$

8. $150 \times 0 \times 5 \times 4 + 700$ નું મૂલ્ય છે ?

(અ) 0 (બ) 3700

(ક) 2300 (ડ) 700

9. $\frac{(2x - 2)^3}{(1 - x)^3} = n$ હોય તો $n = \dots\dots\dots$

(અ) 2 (બ) -2

(ક) 8 (ડ) -8

10. $9865 + \dots\dots\dots + 3174 + 2257 = 19425$ થાય.

(અ) 4047 (બ) 4136

(ક) 4129 (ડ) 4092

11. $666 \div (2.4 \times \dots\dots\dots) = 185$

(અ) 1.5 (બ) 2.5

(ક) 0.5 (ડ) 5

12. $5\frac{1}{4} + 6\frac{1}{2} + 1\frac{3}{4} = ?$

(અ) $11\frac{6}{4}$ (બ) $13\frac{1}{2}$

(ક) 13 (ડ) $13\frac{1}{2}$

13. $1440 \div 12 = ?$

(અ) 12 (બ) 120

(ક) 1200 (ડ) .12

14. $\frac{25}{?} = \frac{?}{16}$

(અ) 20 (બ) 24

(ક) 28 (ડ) $\frac{5}{4}$

15. $345 + 5123 + 89 + 267 = ?$

(અ) 6824 (બ) 5824

(ક) 4824 (ડ) 7024

16. $\frac{7}{11} \times \frac{7}{5} \div \frac{7}{10} + \frac{3}{22}$ નાનુંરૂપ શું થશે ?

(અ) $1\frac{22}{9}$ (બ) $9\frac{1}{22}$

(ક) $22\frac{1}{9}$ (ડ) $1\frac{9}{22}$

17. 5.0999 માં કેટલા ઉમેરવાથી સરવાળા 6 મળે ?

(અ) 1.0001 (બ) 0.9001

(ક) 1 (ડ) 0.001

18. 8.97×0.093 નો જવાબ કઈ સંખ્યાની સૌથી નજીક છે ?
 (અ) 0.9 (બ) 0.8
 (ક) 8.0 (ડ) 9.0
19. 0.25×0.25 ના સ્થાને શું આવશે ?
 (અ) 6250 (બ) 0.625
 (ક) 0.0625 (ડ) 6.25
20. $515.15 - 15.5 - 1.51 - 5.11 - 1.11 = \dots\dots$
 (અ) 419.91 (બ) 499.19
 (ક) 491.92 (ડ) 411.19
21. $12^2 - 4^2$ ની કિંમત નીચેના પૈકી કઈ ?
 (અ) 9 (બ) 128
 (ક) 169 (ડ) 83
22. $5 \times (?) = 9584 - 4$ માં (?) ની જગ્યાએ શું આવે ?
 (અ) 497.2 (બ) 1916
 (ક) 7667.2 (ડ) 479.2
23. એક ઘરમાં 26 ઓરડા છે. દરેક ઓરડામાં 4 છોડ છે. દરેક છોડને 2 કપ પાણી પીવડાવવામાં આવે છે, તો દરરોજ કેટલા કપ પાણી જોઈએ ?
 (અ) 205 કપ (બ) 207 કપ
 (ક) 208 કપ (ડ) 206 કપ
24. $1 + 1 \times 1 \div 1 - 1 + 1 \times 1 = ?$
 (અ) 1 (બ) 2
 (ક) 3 (ડ) 4
25. એક ટેબલની કિંમત રૂ. 1460 અને ખુરશીની કિંમત રૂ. 850 છે તો 4 ટેબલ અને 6 ખુરશીની કિંમત શું થશે ?
 (અ) 10,940 (બ) 10,540
 (ક) 10,840 (ડ) 10,540
26. $2 \times 2 + 6 \times 6 + 8 \times 8 + 12 \times 12 = ?$
 (અ) 238 (બ) 248
 (ક) 245 (ડ) 250
27. કોઈ સંખ્યાને 105 વડે ભાગવાથી 99 બચે તો 21 વડે ભાગતા કેટલી શેષ વધશે ?
 (અ) 15 (બ) 13
 (ક) 12 (ડ) 14
28. $\left(\frac{1}{2}\right)^2 \div \left(\frac{1}{2}\right)^5 \times \left(\frac{1}{2}\right)^3$ નું સાદુરૂપ આપો.
 (અ) $\frac{1}{2}$ (બ) 0
 (ક) 1 (ડ) 2
29. P ની ટીમમાં ઊની ટીમ કરતાં દોઢી સંખ્યા છે, પણ જો P ની ટીમમાં Q ની ટીમમાંથી એક વિદ્યાર્થી લઈ લેવામાં આવે તો બે ગણા થઈ જાય છે, તો P અને Q ની ટીમમાં કેટલી સંખ્યા હશે ?
 (અ) 10, 15 (બ) 6, 9
 (ક) 4, 6 (ડ) 8, 12
30. $10 * 20 * 40 * 5$
 * ની જગ્યાએ $\div, \times, +, -$ માંથી ત્રણ સંજ્ઞાઓ યોગ્ય ક્રમમાં મૂકી સાચું સમીકરણ બનાવવા સંજ્ઞાઓને યોગ્ય ક્રમ શોધો.
 (અ) $\div = \times$ (બ) $\times \div =$
 (ક) $\div \times =$ (ડ) $\times = \div$
31. $4 + 4 \div 4 - 4 = \dots\dots\dots$
 (અ) અશક્ય (બ) શૂન્ય
 (ક) -2 (ડ) 1
32. $2 \frac{P}{3} \div \frac{5}{6} \times \frac{5}{2} = 8$ માં P ની કિંમત શોધો.
 (અ) 8 (બ) 1
 (ક) 2 (ડ) 5
33. જો $+ \text{ એટલે } \times$, $\times \text{ એટલે } \div$, $\div \text{ એટલે } -$, $- \text{ એટલે } +$ હોય તો, નીચેની શ્રેણીનો ઉત્તર શોધો.
 $6 + 7 \times 3 - 8 \div 20 = ?$
 (અ) 12 (બ) 6
 (ક) 10 (ડ) 2
34. $\frac{0.005 \times 50 \times 0.2}{0.22 + 3 \times 0.01}$
 (અ) 0.02 (બ) 0.75
 (ક) 0.075 (ડ) 0.2
35. $880 \div 1.1 + 88$ ની કિંમત કેટલી થાય ?
 (અ) 168 (બ) 96
 (ક) 800 (ડ) 888
36. $\frac{12^2 - 4^2}{9^2 - 3^2}$ ની કિંમત કેટલી થાય ?
 (અ) 9 (બ) $\frac{4}{3}$
 (ક) $\frac{16}{9}$ (ડ) $\frac{8}{3}$
37. $\frac{\sqrt{3}-1}{\sqrt{3}+1}$ ની કિંમત કેટલી થાય ?
 (અ) 0.258 (બ) 0.256
 (ક) 0.238 (ડ) 0.268

38. જો કોઈ એક સંખ્યાના $\frac{1}{3}$ અને $\frac{1}{5}$ નો સરવાળો 64 છે, તો તે સંખ્યા કઈ હોઈ શકે ?

- (અ) 60 (બ) 120
(ક) 90 (ડ) 50

39. $(7 + \sqrt{7})(7 - \sqrt{7}) = \dots\dots\dots$

- (અ) 0 (બ) $2\sqrt{7}$
(ક) $7\sqrt{7}$ (ડ) 42

40. જો $F = \left(\frac{9}{5}\right)C + 32$ અને $F = -274$, તો $C \dots\dots$

- (અ) -338 (બ) -274
(ક) -170 (ડ) 170

41. $x = \sqrt{2}$ અને $y = \sqrt{8}$ તો $xy = \dots\dots\dots$

- (અ) 2 (બ) 16
(ક) 4 (ડ) $\sqrt{2}$

42. $x = \sqrt{8}$ અને $y = \sqrt{2}$ હોય તો $xy = \dots\dots\dots$

- (અ) $\sqrt{2}$ (બ) $\sqrt{4}$
(ક) 4 (ડ) 16

43. $2 + 5 - 3 + 10 \times 4 \div 2 = \dots\dots\dots$

- (અ) 24 (બ) 28
(ક) 30 (ડ) 32

44. $(0.000044 \div 0.11) = ?$

45. $0.07 \times 0.07 + 0.7 \div 7 = ?$

46. $46 - 1260 \div 28$ ની કિંમત શોધો.

47. $\frac{1}{3 + \frac{2}{2 + \frac{1}{2}}}$ ની કિંમત શું છે.

48. $\frac{\sqrt{x}}{\sqrt{169}} = \frac{54}{39}$

49. $\frac{36}{?} = \frac{?}{81}$

50. $1110 + 10001 = ?$

51. $\left(5\frac{3}{4} + 2\frac{6}{8} - 4\frac{8}{9}\right) = ?$

52. $5\frac{2}{7} + 13\frac{4}{9} + \frac{17}{63} = \sqrt{x}$

53. $\frac{4\frac{1}{3} + 3\frac{2}{3}}{4\frac{1}{3} - 3\frac{2}{3}} \times \left(6\frac{1}{2} + 3\frac{1}{4}\right) = ?$

54. $\frac{x+2}{3} - \frac{1}{2}\left(x - \frac{2x+1}{3}\right) = \frac{11}{3}$ તો $x = ?$

55. તે સૌથી નાની પૂર્ણ વર્ગ સંખ્યા જે 3, 4, 7, 10 અને 12 દ્વારા પૂર્ણ વિભાજીત થાય છે તે {44, 100, 17640, 8100, 62500}

56. $\sqrt{1 + \frac{x}{169}} = \frac{14}{13}$ તો x ની કિંમત શું થાય છે ?

57. $848 \div 1.1 = ?$

58. $40 \div 0.80 = ?$

59. $100 \div 10 - 10 = ?$

60. $0.939 \div 9.39 = ?$

61. $\frac{1}{8} \times 8 = ?$

62. $\frac{1111}{0.01} = ?$

63. $\frac{2}{5}$ ના $3\frac{3}{8}$ ના $\frac{4}{9} = ?$

64. $\frac{x}{16} = \frac{196}{x}$ હોય તો x ની કિંમત શોધો.

65. $\frac{2500}{0.5} = ?$

66. નીચેના સમીકરણમાં સ્ટાર ચિન્હ (*) પર કયો અંક આવશે ?

$$12891 - 75 * 2 = 5359$$

67. $(272^2 - 128^2)$ ની કિંમત શોધો.

68. $1.1 \times 0.1 = ?$

69. $[(251)^{98} + (27)^{29} - (106)^{100} + (705)^{35} - (16)^4 + 259]$ ની સાદારૂપમાં એકમનો અંક બતાવો.

70. $72 \div 8 \div 0.2 = ?$

71. $[1 - 2(1 - 2)^{-1}]^{-1}$ ની કિંમત થાય.

72.

73. 75 થી પૂર્ણતઃ વિભાજીત થનારી સંખ્યા 8485ની નજીકની સંખ્યા કઈ છે ?
74. $\sqrt{49 \times 64} = ?$
75. $11.44 + 31.66 + 4.40 = ?$
76. $\frac{4.359 \times 4.359 - 1.641 \times 1.641}{4.359 - 1.641} = ?$
77. $163 \times 87 \times 239$ ના ગુણકોમાં એક સ્થાન 1 છે. તો * ના સ્થાન પર કઈ સંખ્યા હશે ?
78. $\frac{2222}{0.011} = ?$
79. $0.1 \times 0.01 = ?$
80. $\frac{2.2 \times 5 + 6.6 \times 5}{11 \times 5} = ?$
81. $\frac{0.2 \times 0.05}{0.01 \times 0.01} = ?$
82. $\frac{1.404}{1000} = ?$
83. $1 + 11 + 111 + 1111 + 11111 = ?$
84. 1111 ના $\frac{1}{1.01} = ?$
85. $128 \div \frac{3}{4} \times \frac{45}{16} = ?$
86. $0.46 \times 0.46 = ?$
87. $108 \div 1080 = ?$
88. $5 + 55 + 555 + 5555 + 55555 = ?$
89. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{8} \div \frac{1}{8} = ?$
90. $143.11 + 245.46 + 341.60 + 44.04 = ?$
91. $\frac{3}{625} = ?$
92. $99.99 + 666.66 = ?$
93. $\frac{1}{1200} = ?$
94. $14 \times 4.5 - 7.5 \div 3.5 = ?$
95. $4\frac{2}{5} \times 3\frac{1}{3} - x = 5$
96. $7995 \div 123 \div 5 = ?$

97. $62.18 + 169.35 + 3046.81$
98. $6\frac{1}{2} + 5\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{7} = ?$
99. $413 \times \frac{3}{7} + 615 \times \frac{2}{3} = ?$
100. 200 ના $125\% + 350$ ના $36\% = ?$
101. $7986 \div 165 \times 7 = ?$
102. 768, 192, 48, 12, ? આગળના ક્રમમાં શું આવશે ?
103. $\frac{1}{x} + x = ?$
104. 0.45ને સાધારણ અપૂર્ણાંકમાં બદલવાથી શું આવશે ?
105. $16 - 16 \div 2 = ?$

જવાબો

(1) 25,	(14) 20,
(2) $\frac{9}{16}$,	(15) 5824,
(3) 479.2,	(16) $1\frac{9}{22}$,
(4) -4,	(17) 0.9001,
(5) 12,	(18) 0.8,
(6) $\frac{+5}{6}$,	(19) 0.0625,
(7) $\frac{2x}{x+3}$,	(20) 491.92
(8) 700,	(21) 128
(9) - 8,	(22) 1916
(10) 4129,	(23) 208,
(11) 1.5,	(24) 2,
(12) $13\frac{1}{2}$,	(25) 10,940
(13) 120,	(26) 248
	(27) 15,
	(28) 1,
	(29) 6, 9,

(30) $\times \div =$,	(60) 0.1	(90) 774.21	(99) 587
(31) 1	(61) 1	(91) 0.0048	(100) 376
(32) 2,	(62) 111100	(92) 766.65	(101) 338.8
(33) 2,	(63) $\frac{3}{5}$	(93) 0.000833	(102) 8
(34) 0.2,	(64) $x = 56$	(94) 60.85	(103) $\frac{1+x^2}{x}$
(35) 888,	(65) 5000	(95) $9\frac{2}{3}$	(104) $\frac{9}{20}$
(36) $\frac{16}{9}$,	(66) $* = 3$	(96) 13	(105) 8
(37) 0.268,	(67) 57600	(97) 3278.34	
(38) 120,	(68) 0.11	(98) 14	
(39) 42,	(69) 4		
(40) -170,	(70) 45		
(41) 4,	(72) $\frac{3}{4}$		
(42) 4,	(73) 8475		
(43) 24	(74) 56		
(44) 0.0004	(75) 47.50		
(45) 0.1049	(76) 6		
(46) 1	(77) 3		
(47) $\frac{5}{19}$	(78) 202000		
(48) $x = 324$	(79) 0.001		
(49) $? = 54$	(80) 0.8		
(50) 11111	(81) 0.001		
(51) $3\frac{11}{18}$	(82) 0.001404		
(52) $x = 361$	(83) 12345		
(53) 117	(84) 1100		
(54) 17	(85) 480		
(55) 17640	(86) 0.2116		
(56) 27	(87) 0.1		
(57) 770.9	(88) 61725		
(58) 50	(89) $\frac{1}{4}$		
(59) 0			